

‘Preekschets’ ter ondersteuning van de Actie Kerkbalans 2026 (10-24 januari)

‘Geef vandaag voor de kerk van morgen’

Matteüs 3:13-17

Tekst: Joost Schelling

De keuze is voor de ‘preekschets’ gevallen op de bespreking van de tekst die voor zondag 11 januari 2026 op het oecumenisch leesrooster staat, namelijk Matteüs 3:13-17, 1e zondag na Epifanie, Doop van de Heer.

Waarom staat de ‘preekschets’ tussen aanhalingstekens? Juist omdat Actie Kerkbalans in zowel parochies als diverse protestantse gemeenten van diverse gezindten van start gaat, steekt deze schets in bij materiaal dat voor diverse onderdelen van de viering te benutten is, en niet enkel suggesties zijn voor de (protestantse) prediking.

Kader van deze zondag

Het is aankomende 11 januari de 1^e zondag na Epifanie, Doop van de Heer. Bij deze ‘klassieke’ zondagen horen ook vaste lezingen: 2^e zondag: Bruiloft te Kana en 3^e zondag: Roeping van de leerlingen. Psalm 89 is met deze zondag verbonden als antwoordpsalm en laat zich ook voor ons thema goed zingen. Deze psalm toont Gods trouw aan het volk van Israël, van geslacht op geslacht, dwars door alle missers van het koninkrijk van David heen.

Matteüs 3:13-17 beschrijft het doopmoment van Jezus door Johannes in de Jordaan. Dit moment markeert zijn publieke initiatie, het begin van Jezus’ messiaanse optreden en wordt beschouwd als een sleutelmoment in de openbaring van zijn identiteit en roeping. Tevens wordt hier aan Jezus van Godswegen de erkenning van zijn afkomst gegeven: “Dit is mijn geliefde Zoon. In Hem vind ik vreugde.” Met deze woorden klinkt de echo van de kerstnacht en het engelenkoor nog even door.

Exegese van Matteüs 3:13-17

Johannes protesteert, maar Jezus antwoordt: “Laat het nu gebeuren, want zo vervullen wij alle gerechtigheid.”

Matteüs plaatst de doop van Jezus in het kader van Johannes’ oproep tot bekering en de vergeving/afwassing van zonde. Johannes doopt in de Jordaan als teken van reiniging en nieuw begin. Wanneer Jezus zich meldt, ontstaat er spanning op de boodschap: waarom zou Hij, zonder zonde, gedoopt moeten worden? Johannes is zich bewust van de radicale omkering die deze ontmoeting met Jezus betekent: hij voelt zich onwaardig om Jezus te dopen, juist omdat Jezus geen zonden heeft en volgens de logica van het ritueel geen doop nodig heeft (vers 14). Jezus antwoordt: “Laat het nu gebeuren, want zo past het ons alle gerechtigheid te vervullen.” Daarmee legitimeert Hij zijn doop als onderdeel van het grotere plan van God, waarin

gerechtigheid een centrale rol inneemt. Alle gerechtigheid moet hier niet juridisch, maar relationeel worden verstaan: Gods heilsplan wordt zichtbaar in gehoorzaamheid en solidariteit.

Jezus ondergaat de doop niet als boetedoening, maar als identificatie met de zondigheid van het aardse bestaan. Los van de discussie of Jezus wel of niet omwille van de zonde gedoopt moest worden, betreedt Hij solidair de weg die de mens moet gaan. In gehoorzaamheid en onderwerping aan God kiest de Zoon ervoor 'het niet van bovenaf te regelen, maar zelf tussen de mensen te gaan staan'. Dit gebaar belichaamt zowel nederigheid als dienstbaarheid, kernwaarden van Jezus' hele leven en bediening. Jezus identificeert zich met mensen in hun kwetsbaarheid.

Zijn doop is geen bekering, maar vooral een inwijding in zijn messiaanse zending. Terwijl Hij uit het water opkomt, opent de hemel zich en komt de Heilige Geest in de vorm van een duif op Hem neer, gevolgd door de stem van de Vader die Hem als Zoon erkent: "Dit is Mijn geliefde Zoon, in wie Ik een welbehagen heb" (vers 17). Theologisch is dit het moment waarop de drie-eenheid op unieke wijze zichtbaar wordt, iets wat Matteüs later in zijn evangelie opnieuw onderstreept (vgl. 17:1-13). De geopende hemel, de duif en de stem die klinkt, zijn drie tekenen van inwijding. De hemel opent (nieuw scheppingsmoment), de Geest daalt neer (roeping en bekrachtiging) en de stem bevestigt Jezus' identiteit: "Dit is Mijn geliefde Zoon."

Maatschappelijke en theologische lijnen bij Matteüs 3:13-17

In de christelijke traditie staat de doop ook symbool voor de inwijding in de gemeenschap. De doop is het begin (of later in het vormsel of de openbare geloofsbelijdenis wordt dit bekrachtigt) van een intrede in het volk van God en deelt vanaf nu in de gaven van het wereldwijde lichaam van Christus, de kerk. Die kerk is geen club of vereniging, maar een lichaam waarin we elkaar dragen. Bij de doop klinkt: "Gij zijt Mijn geliefde kind." Dat is de basis van ons bestaan. Voor jongeren die zoeken naar authenticiteit en betekenis is dit een krachtig tegenverhaal tegenover prestatimaatschappij en social media, waar jij eerst jezelf moet laten zien, zodat een ander jou tof of geweldig kan vinden. Maar bij God gaat Zijn liefde aan ons leven vooraf. Een geschenk zonder tegenprestatie te verlangen. De doop markeert een nieuwe schepping. In een tijd van klimaatcrisis en maatschappelijke onzekerheid is dit een hoopvol teken: God opent de hemel en sluit hem niet.

Maatschappelijk zien we juist een dubbele beweging rondom de doop. Enerzijds de beweging van jongeren, die in de kerk gedoopt zijn, maar op een zeker moment het geloof of de kerk van zich af laten glijden. Heeft de doop hun leven getekend en hen ingewijd in een gemeenschap? Tegelijkertijd zien we een tweede tegengestelde beweging ontstaan: jongeren die in onze maatschappij leegte ervaren, gebukt gaan onder prestatiedruk en Jezus vinden. Zij willen zich vaak laten dopen en aansluiten bij een gemeenschap. Er komen zelfs verhalen van pastores en predikanten in de media, dat er jongeren bij hen aankloppen die zelf vragen om gedoopt te worden. Kan de kerk een plek zijn, waar die zoektocht ruimte krijgt? Zijn wij als kerk helder: het is nodig om je om te keren, je leven te veranderen en van harte welkom om deel te worden van de gemeenschap. Zijn wij bereid om (weer) te investeren in geloofsgemeenschap, catechese, begeleiding en inwijding?

Initiatie van jongeren en kinderen in het geloof

De doop van Jezus benadrukt solidariteit en verbondenheid met God en de gemeenschap. Voor kinderen en jongeren betekent dit dat doop niet alleen een ritueel is, maar de inclusie in een levenslange relatie met God en de kerkelijke gemeente. Vanuit dit perspectief is het belangrijk dat jongeren en kinderen zich niet alleen 'ingeschreven' voelen, maar ook daadwerkelijk onderdeel worden van het geloofsgeheim én de levende gemeenschap. De huidige generatie GenZ zoekt authenticiteit en zingeving, en wordt gaandeweg bewuster van hun geloofskeuze. Inwijding via doop en catechese vergt daarom een procesmatige benadering, waarin jongeren worden uitgenodigd tot een persoonlijke geloofservaring, groei in geloofsverstaan en participatie in de gemeente.

Het geheim van het geloof (de inwijding) krijgt vorm in geloofsgesprekken, intergenerationele verbinding, gebedsgroepen en begeleide geloofsverdieping die jongeren aanspreekt in taal en cultuur. Dat kan via laagdrempelige groepen, digitale middelen en persoonlijk contact. Maar dat vraagt veelal ook om een investering in menskracht waarbij 'de kost voor de baten uitgaat'. Jongeren geven zelf ook graag, maar dan persoonlijk: tijd en aandacht. Ze ervaren mensen die hun tijd en aandacht geven, die oprecht luisteren en ruimte maken als voorbeelden.¹

Praktische lijnen voor het omgaan met nieuwe doelgroepen

Luister echt naar jongeren, kijk onder de cultuur/social media naar de echte vragen die ze hebben. Die verschillen nl niet zoveel van die van volwassenen. Creer plekken waar mensen de mooie momenten uit het leven en de moeilijke kunnen delen. Zorg ook dat er ruimte en vertrouwen bestaat binnen de kerkgemeente om geloof dieper te onderzoeken, met ouderen en leiders. En faciliteer deze ontmoetingen goed.²

Maak de doop en geloofsinwijding zichtbaar en betekenisvol binnen de gemeente, door jaarlijkse doopherdenkingen en betrokkenheid van peetouders en gemeenteleden die een voorbeeldrol aannemen in het geloofsleven.

Lijnen voor de verkondiging die aansluiten op Actie Kerkbalans

De doop van Jezus laat zien: God investeert in mensen. Hij opent de hemel, geeft Zijn Geest en spreekt Zijn liefde uit. **Vraag aan de kerk vandaag:** durven wij nog te investeren – in mensen, in gemeenschap, in toekomst? Actie Kerkbalans is niet alleen een financiële actie, maar een geloofsdaad: wij geven omdat wij geloven dat Gods toekomst niet stopt bij vandaag. Zoals Jezus zich liet dopen om 'alle gerechtigheid' te vervullen, zo mogen wij ons inzetten om gerechtigheid en gemeenschap zichtbaar te maken – ook door onze gaven.

¹ <https://lakeinstitute.org/resource-library/insights/november-4-2025/#>

² Wil je weten hoe je deze geloofsgesprekken kunt initiëren en voeren? Kijk dan eens op <https://kiemplaats.nl/cursussen/geloofs-en-zingevingsgesprekken-begeleiden/>

Koppeling met Actie Kerkbalans en geldwerving

- Communicatie rondom Actie Kerkbalans moet jongeren en hun gezinnen aanspreken door te verbinden aan de kern van de gemeente: het geheim van het geloof, de ervaring van gemeenschap en de betekenis van de doop als initiatie in dat leven.
- Vertaal de boodschap van Actie Kerkbalans naar concrete verhalen (van ouderen én jongeren) die via hun doop en geloofsinwijding onderdeel zijn geworden van een levendige geloofsgemeenschap. Dit maakt het geven persoonlijk en relevant, in plaats van abstract.
- Gebruik communicatiemiddelen die de taal van GenZ spreken: kort, visueel, digitaal en betrokken, met verhalen die het belang van het kerkelijk leven benadrukken als context voor hun geloofsinwijding en spirituele groei.
- Betrek jongeren actief bij communicatie en fondsenwerving, bijvoorbeeld als jongerenambassadeurs of door hen platforms te geven waar ze hun geloof kunnen delen, wat ook het geven onder leeftijdsgenoten kan stimuleren.
- Creëer bewustwording dat de kerk als gemeenschap jongeren inwijdt in een rijk traditie- en geloofsleven, waarvoor de middelen via Actie Kerkbalans onmisbaar zijn om deze continuïteit te waarborgen.

Gebied bij deze zondag

Barmhartige God,
U opent de hemel boven ons leven,
U noemt ons uw geliefde kinderen.
Wij danken U voor het water van de doop,
voor het teken van nieuw begin en verbondenheid.
Leer ons gemeenschap te zijn,
waar jongeren en ouderen elkaar vinden,
waar uw Geest ruimte krijgt om te waaien.
Zegen ons werk, onze gaven, onze inzet,
opdat uw kerk een plaats van hoop en liefde blijft.
Amen.

Intenties voor de voorbeden

- Doordring ons ervan dat U ons steeds weer roept en uitnodigt om in diepe verbondenheid met U te leven en dat leven te vieren.
- Dat wij ons aan uw stille stem in ons hart durven over te geven en zo de diepe vreugde van waarlijk mens-zijn in Uw naam mogen ervaren en uitdelen.
- Wees met hen die verlangen naar een groots en meeslepend feest op aarde, zodat er een einde komt aan deze wereld vol van geweld en ellende.
- Leer ons geloven dat op uw feest water kan smaken als de allerbeste wijn, die ons hart verblijdt.
- Wees met hen die zich zorgen maken over het tekort van de kerk, het gemis aan bestuurskracht, aan middelen, aan betrokkenheid. Dat zij en wij in vertrouwen mogen scheppen van het goede van uw liefde dat nog wel in en onder ons aanwezig is.
- Wees met hen die rekenen met tegood of tekort. Dat de keuzes die daaruit voortkomen gemaakt worden om dienstbaar te zijn aan uw kerk die in de wereld is.

Joost Schelling is predikant van de Protestantse Kerk 'buiten vaste bediening', werkzaam als directeur bij de VKB Kerkrentmeesters, vereniging van kerkrentmeesters binnen de Protestantse Kerk in Nederland.